

Tillämpning av AK beslut H12 – årlig omräkning av tilläggsbelopp

Försäkringskassans ställningstagande

EU-domstolens dom i mål C-473/18 *GP* innebär att en ny beräkning av tilläggsbeloppen för familjeförmåner enligt Administrativa kommissionens beslut H12 (punkt 3b) ska göras årligen, om det är till den enskildes fördel.

Bakgrund och överväganden

EU-domstolen har uttalat sig om fastställande av växelkurs i förhållande till familjeförmåner

EU-domstolen meddelade den 4 september 2019 dom i mål nr C-473/18 *GP*, rörande tolkningen av Administrativa kommissionens (AK) beslut nr H3 av den 15 oktober 2009 om den dag som ska gälla för fastställandet av de växelkurser som avses i artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009. AK-beslut H3 beskriver vilken växelkurs som ska användas i olika samordningssituationer. Bakgrunden till beslutet är att många bestämmelser i förordningarna reglerar situationer när en växelkurs måste fastställas för att kunna beräkna belopp och samordna förmåner.

I domen tolkade EU-domstolen AK-beslut H3 i förhållande till familjeförmåner. Målet rörde en familj med två barn som bodde i Tyskland och där båda makarna arbetade i Schweiz. De fick barntillägg från Schweiz och ansökte i Tyskland om tilläggsbelopp. Myndigheten i Tyskland avslog ansökan med motiveringen att det belopp man fick vid beräkningen av växelkursen från den dag då beslutet fattades motsvarade 184 euro, vilket var ett högre belopp än det som betalades ut som barnbidrag i Tyskland under aktuell period.

Makarna överklagade beslutet och hävdade att tidpunkten för växelkursen istället skulle vara den månad då förordningarna blev tillämpliga på deras situation och att ett tilläggsbelopp om 18,05 euro per barn därför skulle beviljas varje månad under aktuell period. Den hänskjutande domstolen konstaterade att utgången i målet var beroende av hur AK-beslut H3 ska tolkas och ställde därför ett antal frågor till EU-domstolen om detta.

EU-domstolen konstaterade inledningsvis att AK-beslut H3 är en genomförandeförordning till förordningarna nr 883/2004 och nr 987/2009 och att beslutet därför ska tolkas i enlighet med grundförordningarna. Punkterna 2-5 i beslutet som preciserar vilka växelkurser som ska användas i olika situationer anger inte vilka bestämmelser i förordningarna som de gäller. Den tillämpliga bestämmelsen i beslutet ska därför bestämmas utifrån den aktuella förmånens karaktär och syfte.

I det aktuella fallet ansåg EU-domstolen att punkt 2 i AK-beslut H3 ska användas vid beräkning av tilläggsbelopp. Förmånen i det nationella målet bestod av ett eventuellt tilläggsbelopp som betalas ut som en månatlig förmån. Enligt artikel 68.1.a och 68.2 i förordning 883/2004 som förmånen betalas ut enligt, har EU-domstolen tidigare slagit fast att en sådan bestämmelse om förbud mot kumulering syftar till att familjen får ett totalt belopp som motsvarar det förmånligaste beloppet. För att säkerställa att det mest förmånliga beloppet betalas ut, ska man därför använda den växelkurs som är närmast utbetalningsdatumet.

Det innebär för återkommande utbetalningar med jämna mellanrum, som i nu aktuellt fall varje månad under en lång period, att *olika växelkurser* används vid varje utbetalning. Om en enhetlig växelkurs skulle användas istället, riskeras att det mest förmånligaste beloppet inte betalas ut eller att det belopp som beviljas överstiger detta. Även om denna tolkning innebär en ytterligare administrativ börda är det inte möjligt att välja en annan beräkningsmetod med motiveringen att det vore mer praktiskt. Det skulle strida mot både ordalydelsen i rättsakten och dess bakomliggande syfte.

Domstolen ansåg inte att punkterna 3-5 i beslutet kunde tillämpas. Bl.a. ansåg man att ordalydelsen i punkt 3 anger att den ska tillämpas när en medlemsstats myndighet ska räkna om ett belopp till en valuta i en annan medlemsstat. Tvisten i det aktuella målet rörde den omvända situationen. Eftersom ingen av punkterna 3-5 i AK-beslut H3 var tillämpliga i den aktuella situationen, var det punkt 2 som skulle tillämpas.

AK-beslut H12 har ersatt AK-beslut H3

Med anledning av domen i mål nr C-473/18 *GP* påbörjades ett arbete i AK med att revidera AK-beslut H3, utifrån att EU-domstolen gjort en snäv tolkning av ordalydelsen i punkterna 3-5 i beslutet samt att den nu fastslagna principen om att olika växelkurser ska användas vid varje utbetalning, ansågs administrativt betungande.

Den 28 februari 2022 trädde ett nytt AK-beslut i kraft; Beslut nr H12 av den 19 oktober 2021 om den dag som ska gälla för fastställandet av de växelkurser som avses i artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009. Det nya beslutet ersätter AK-beslut H3.

De viktigaste förändringarna i AK-beslut H12 i förhållande till AK-beslut H3 är följande:

- I skäl 3 i ingressen till beslutet har lagts till att enligt EU-domstolens rättspraxis (C-473/18) ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att beakta valutakursfluktuationer som kan uppstå vid tillämpning av grundförordningen eller genomförandeförordningarna.
- I punkt 3 i beslutet har ”till en valuta i en annan medlemsstat” tagits bort.
- I punkt 3a och 3b har ”eller förordning (EG) 883/2004” lagts till.

Konsekvenser av EU-domen i ljuset av AK-beslut H12

Ändringarna i punkt 3 i AK-beslut H12 innebär att punkten 3b ska tillämpas när växelkurs ska fastställas för familjeförmåner och inte punkt 2 såsom EU-domstolen uttalade. Principen om att en fast växelkurs inte kan användas eftersom det förmånligaste beloppet ska utbetalas måste ändå beaktas.

Försäkringskassan anser att denna princip gäller enbart i förhållande till familjeförmåner eftersom EU-domstolen uttalade sig om AK-beslut H3 i förhållande till familjeförmåner. I domen konstaterade man att beslutet är en genomförandeförordning till förordningarna nr 883/2004 och nr 987/2009 och att det därför ska tolkas i enlighet med grundförordningarna. Samordning av familjeförmåner regleras specifikt i artikel 68 i grundförordningen. Det framgår av EU-domstolens praxis att syftet med bestämmelsen är att säkerställa att mottagaren av de förmåner som utbetalas av flera medlemsstater ska få ett totalt belopp som motsvarar den mest förmånliga förmånen som denne har rätt till i enlighet med lagstiftningen i endast en av dessa stater (C-250/13 *Wagner*). Bestämmelsen och den princip som uttrycks däri har inte någon direkt motsvarighet för andra förmåner som omfattas av grundförordningen.

EU-domstolens dom innebär alltså att Försäkringskassan inte kan använda en enhetlig växelkurs för familjeförmåner när vi ska betala ut tilläggsbelopp. I just denna dom hade familjen nekats tilläggsbelopp av den anledningen att det datum man utgått från vid fastställande av växelkursen gjorde att primärlandets belopp blev högre än det belopp som betalades ut som barnbidrag i sekundärlandet under aktuell period. Domen gällde dessutom en lång period på två och ett halvt år. Domen tar inte hänsyn till att täta omräkningar med aktuella växelkurser inte behöver vara till fördel för den enskilde, utan att det kan leda till både lägre och högre tilläggsbelopp.

Domen har medfört diskussioner mellan medlemsstaterna då den anses svår att implementera eftersom den innebär en stor administrativ börda för de myndigheter som betalar ut tilläggsbelopp. Ständiga omräkningar kan dessutom leda till svårbegripliga beslut för de enskilda. Det är inte heller

säkert att månadsvisa omräkningar är till fördel för de enskilda. Växelkurserna kan fluktuera både upp och ned, vilket då kan medföra att Försäkringskassan vissa månader betalar ut ett *lägre belopp* än det som fastställdes vid tidpunkten då tilläggsbeloppet beviljades första gången. Enligt domen ska medlemsländerna dock säkerställa att det mest förmånliga beloppet utbetalas, vilket torde innebära att endast en ny beräkning som är till den försäkrades fördel ska beaktas. Mot denna bakgrund, och de särskilda omständigheter som rådde i just den aktuella domen, anser Försäkringskassan att en rimlig avvägning är att en ny beräkning av tilläggsbeloppen ska ske årligen, om det är till den enskildes fördel. Beräkningen görs utifrån valutafluktuationen mellan den svenska kronan och det andra landets valutakurs utifrån punkt 3b i AK-beslut H12 och gäller fram till nästa omräkning.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Artikel 68 i förordning 883/2004

AK-beslut H12 av den 19 oktober 2021

EU-domstolens dom i mål C-473/18 GP

Marie Axelsson

Emma Holm
Eva Lidén